
Model for Developing the Characteristics of Teacher-Developers for the Students of the Faculty of Education at Yala Rajabhat University

---

Runglawan Chantarattana*

Ph.d. (Research and Development in Education), Assistant Professor
Faculty of Education, Yala Rajabhat University

Pranee Lumbensa

M.Ed. (Educational Measurement and Research), Lecturer
Department of Islamic studies, Faculty of Education, Yala Rajabhat University

Isamae Sani

Ph.d. (Islamic Studies), Lecturer.
Department of Islamic studies, Faculty of Education, Yala Rajabhat University

Naowarat Malilate

M.Ed. (Curriculum Development and Teaching), Lecturer
Department of Teaching Islamic Education, Faculty of Education, Yala Rajabhat University

Huda Dumeedae

M.Ed. (Curriculum and Instruction), Lecturer
Department of Elementary Education, Faculty of Education, Yala Rajabhat University

Wisanee Phadung

M.Sc. (Didactic Mathematics), Lecturer
Department of Elementary Education, Faculty of Education, Yala Rajabhat University

*Corresponding author: runglawan.c@yru.ac.th

Received: November 22, 2022/ Revised: June 19, 2022/ Accepted: June 22, 2022

Abstract

This research is research and development. The objectives were 1) to study teacher-developer characteristics and teacher-developer development model for students of the faculty of Education, Yala Rajabhat University; 2) to develop a teacher-developer development model and 3) to evaluate the teacher-developer development model. The target groups are: 3rd year students of the academic year 2021 for all 12 programs, totaling 418 students by dividing the target group into 4 groups have the same proportion of the number of students in each program for implementing the model in each characteristic of the teacher-developer. The research instruments were the teacher-developer development model, the interview form for community opinions about the assessment of student projects/activities and the interview form for the advisor about the development model. The instruments have been evaluated for quality and suitability by experts according to criteria. The statistics used for data analysis were keyword, frequency, mean, standard deviation and t-test dependent.

The results showed that teacher-developer characteristics are teaching spirits, life skills in the 21st century, career skills in the 21st century, and multicultural social skills. The model of the development developer teacher has 3 components; 1) the teacher-developer characteristics, 2) the development process of the teacher-developer characteristics, and 3) the guideline for the development of the teacher-developer characteristics. The effect of using the model makes the perception of students that teacher-developer characteristics after activities higher than before were significantly different at the statistical level of .001

Keywords: Developer Teachers, Model of Development Teacher, Teaching Spirits

บทความวิจัย

รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนาสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

รุ่งลาวัลย์ จันทรัตน*

ปร.ด. (การวิจัยและพัฒนาการศึกษา), ผู้ช่วยศาสตราจารย์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ปราณี หล้าเบ็ญสะ

ศษ.ม.(การวัดผลและวิจัยการศึกษา), อาจารย์
สาขาวิชาอิสลามศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

อิสมาแอ สนิ

ปร.ด. (อิสลามศึกษา), อาจารย์
สาขาวิชาอิสลามศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

เนาวรัตน์ มะลีลาเต๊ะ

ศษ.ม.(การพัฒนาหลักสูตรและการสอน), อาจารย์
สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ฮูต้าย์ ตูมิแด

ศษ.ม.(หลักสูตรและการสอน), อาจารย์
สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

วิศนีย์ ผดุง

วท.ม.(การสอนคณิตศาสตร์), อาจารย์
สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

*ผู้ประสานงาน: runglawan.c@yru.ac.th

วันรับบทความ: 22 พฤศจิกายน 2565/ วันแก้ไขบทความ: 19 มิถุนายน 2566/ วันตอบรับบทความ: 22 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะของครูนักพัฒนาและรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะครูนักพัฒนาสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะครูนักพัฒนา และ 3) เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนา กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 ทั้ง 12 หลักสูตร จำนวน 418 คน ทำการแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 4 กลุ่มตามลักษณะของครูนักพัฒนา โดยใช้วิธีการเลือกแบบจับสลากในการแบ่งกลุ่มให้มีสัดส่วนของจำนวนนักศึกษาแต่ละหลักสูตรเท่า ๆ กัน เพื่อดำเนินการตามรูปแบบ ดำเนินการด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1) ศึกษาคุณลักษณะของครูนักพัฒนาและรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะครูนักพัฒนา 2) การพัฒนารูปแบบ และ 3) ประเมินผลการใช้รูปแบบ เครื่องมือวิจัย ได้แก่ คู่มือรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะครูนักพัฒนา แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของชุมชนเกี่ยวกับการประเมินโครงการ/กิจกรรมของนักศึกษา และแบบสัมภาษณ์อาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนา โดยเครื่องมือผ่านการหาคุณภาพและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญตามเกณฑ์สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ทำการตรวจสอบค่าสำคัญและความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test dependent ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะครูนักพัฒนา ได้แก่ จิตวิญญาณความเป็นครู ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ทักษะอาชีพในศตวรรษที่ 21 และทักษะทางสังคมพหุวัฒนธรรม โดยมีรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนาเกิดจากส่วนประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ 1) องค์ประกอบของคุณลักษณะครูนักพัฒนา 2) ขั้นตอนการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนา และ 3) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะครูนักพัฒนา โดยมีผลการใช้รูปแบบทำให้การรับรู้ของนักศึกษาว่าคุณลักษณะครูนักพัฒนาทั้ง 4 ด้าน หลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ: ครูนักพัฒนา รูปแบบการพัฒนาครูนักพัฒนา จิตวิญญาณความเป็นครู

บทนำ

ครูเป็นอาชีพที่มีความสำคัญมีภาระหน้าที่ต่อสังคมและชาติบ้านเมืองในการสร้างเยาวชน เมื่อพิจารณาเฉพาะวิชาชีพครูให้ลึกซึ้งแล้วจะเห็นว่าครูเป็นผู้ปลูกฝังความรู้สึกรู้สึก ความคิดจิตใจ ทักษะต่าง ๆ โดยพัฒนาเยาวชนให้มีความเจริญในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เยาวชนเหล่านั้นเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติบ้านเมืองต่อไป จึงขออัญเชิญพระราชโอรสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวราชการที่ 10 ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครู ณ อาคารใหม่สวนอัมพร เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2523 มากล่าวในที่นี้ ดังปรากฏข้อความตอนหนึ่งว่า "...หน้าที่ของครูนั้นเป็นหน้าที่ที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการปลูกฝังความรู้ ความคิด และจิตใจให้แก่เยาวชน เพื่อที่จะได้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดีและมีประสิทธิภาพของประเทศชาติในกาลข้างหน้า ผู้เป็นครูจึงจัดได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทอย่างสำคัญ ในการสร้างสรรค์บัณฑิตอนาคตของชาติบ้านเมือง..." (Thai Health Promotion Foundation, 2017) และอีกตอนหนึ่งเป็นพระราชโอรสของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครู ณ อาคารใหม่สวนอัมพร เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2526 ความตอนหนึ่งว่า "...อาชีพครูถือว่าสำคัญอย่างยิ่ง เพราะครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญมั่นคง และก่อนที่จะพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญได้นั้นจะต้องพัฒนาคน ซึ่งได้แก่เยาวชนของชาติเสียก่อน เพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่าสมบูรณ์ทุกด้าน จึงจะสามารถช่วยกันสร้างความเจริญให้แก่ชาติต่อไปได้ ..." (Office of the Education Council, 2010).

ในโอกาสที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระชนมายุครบ 60 พรรษา ในปี 2558 สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษา ได้ขอพระราชทานพระราชนุญาตจัดตั้งรางวัลระดับนานาชาติเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระปรีชาด้านการศึกษา ที่ทรงอุทิศพระองค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนในระดับต่าง ๆ มาโดยตลอด โดยเฉพาะเด็กเยาวชนผู้ด้อยโอกาสในท้องถิ่นห่างไกลทั่วประเทศ พระองค์ทรงเปี่ยมด้วยคุณลักษณะสำคัญของความเป็นครู

4 ประการ ได้แก่ ความรอบรู้ การสอนดี มีคุณธรรม จรรยาบรรณ และมุ่งมั่นพัฒนา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชนุญาตตั้งนามรางวัลว่า “รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามาहाจักรี” (Princess Maha Chakri Award) และมีพระราชนุญาตให้จัดตั้ง “มูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามาहाจักรี” เพื่อเป็นองค์กรหลักในการวางแผนการดำเนินงานและพิจารณารางวัลให้กับคุณครูตามคุณลักษณะดังกล่าว โดยมีรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามาहाจักรี “รางวัลคุณากร” “รางวัลครูยิ่งคุณ” และ “รางวัลครูขวัญศิษย์” (Princess Maha Chakri Award Foundation, 2017). จากรางวัลสำหรับครูนั้นคุณลักษณะของครูที่สำคัญประการหนึ่งคือ “ครูนักพัฒนา” ที่เป็นมิติของนักพัฒนาในวงการศึกษาที่เป็นปัจจัยหนุนเสริมของการพัฒนาเยาวชน และจากการเก็บรวบรวมข้อมูลของครูนักพัฒนาที่ได้รับรางวัล ได้แก่ คุณครูสุเทพ เท่งประกิจ โรงเรียนบ้านคลองน้ำใส อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา ได้รับรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามาहाจักรี ประจำปี 2562 (Practice Coordination Center 5, Internal Security Operations Command, 2020) (Equitable Education Fund, 2019) คุณครูสุพิทยา เตมียะกลิน โรงเรียนเพียงหลวง 11 หมู่บ้านสล่าเจียงตอง ตำบลเสางหิน อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน รับรางวัล "ครูยิ่งคุณ" จากการคัดเลือกครูผู้สมควรได้รับรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามาहाจักรี และการต่อยอดขยายผลโครงการร่วมสร้างเสริมการเรียนรู้ เพื่อสุขภาวะโดยเครือข่ายครูรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามาहाจักรี ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (Thai Health Promotion Foundation, 2017) ดาบตำรวจคณิต ช่างเงิน ครูใหญ่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านแม่กลองคี ตำบลโมโกร อำเภอกันตัง จังหวัดตาก ได้รับรางวัล คุณากร ประจำปี 2562 (Princess Maha Chakri Award Foundation, 2019). คุณครูปยุตยาพร ผิวซ่า ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนหนองแวงวิทยาคม ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ได้รับรางวัลคุณากร ประจำปี 2562 (BBC News, 2020) (Khurusapha & Wisdomwide Co.,Ltd., 2020) และผู้อำนวยการพจนพร จิตเจริญวิโชค ผู้อำนวยการโรงเรียนนุจรินทร์ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ได้รับรางวัล “ครูดีเด่นชายขอบ” กับความสุขที่ได้เดินตามรอยเท้าพ่อ “ในหลวง ร.9” (Online Manager, 2018) ผลของการถอดบทเรียนจากการให้

สัมภาษณ์ของครุภัณฑ์พัฒนาที่ได้รับรางวัล พบว่า คุณลักษณะของครุภัณฑ์พัฒนามี 4 ลักษณะดังนี้คือ จิตวิญญาณความเป็นครู ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และทักษะทางสังคม พหุวัฒนธรรม

ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นแรงขับเคลื่อนจากเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด มนตรี แย้มกลีกร (Yamkasikorn, 2019) ได้กล่าวถึงสภาพดังกล่าวว่า ทำให้เกิดประเด็นที่เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อทำให้ระบบการศึกษาไทยที่ต้องปรับตัว ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในวงวิชาการทั้งโลกที่เป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดนวัตกรรมการจัดการศึกษา และปัจจัยด้านเศรษฐกิจมหภาค เป็นผลเชื่อมโยงมาจากระบบ Logistic ที่มีความก้าวหน้า รวดเร็ว ส่วนหนึ่งเป็นผลพวงที่เชื่อมโยงกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ปัจจัยดังกล่าวจะต้องเตรียมผู้เรียนในโลกอนาคต ให้มีลักษณะที่ประกอบด้วย การเรียนรู้ตลอดเวลาและตลอดชีวิต สมรรถนะการคิดขั้นสูง สมรรถนะด้านสังคม สมรรถนะด้านเทคโนโลยี สมรรถนะการสื่อสาร ความมีอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของความเป็นพลเมืองของประเทศที่มีรากเหง้าร่วมกัน เพื่อความภาคภูมิใจร่วมกัน และสมรรถนะในการดูแลตนเอง ทั้งกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ และสิ่งจะเตรียมครูเพื่อสร้างสมรรถนะสำหรับคนที่จะดำรงชีวิตในโลกอนาคต ให้มีสมรรถนะอย่างน้อยในสิ่งต่อไปนี้ ประกอบด้วย การมีความรู้ดีในองค์ความรู้เฉพาะทาง การทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการการเรียนรู้ ทักษะทางสังคมเข้มแข็ง การมุ่งการเรียนรู้ภายนอกชั้นเรียนมากขึ้น และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยกล่าวได้ว่า ครูแห่งอนาคตเพื่อผู้เรียนแห่งอนาคต เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับอนาคตของการพัฒนาประเทศ และจะเป็นสิ่งสะท้อนคุณภาพของประชากรไทยในอนาคต และการจะสร้างครูแห่งอนาคตเพื่อผู้เรียนแห่งอนาคตได้อย่างแท้จริงนั้นจะต้องสร้างการรับรู้ร่วมกันของคนในสังคมให้เกิดขึ้นให้ได้ รวมถึงการปรับเงื่อนไขการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างจริงจัง เพื่อให้ระบบการผลิตครูแห่งอนาคตเป็นไปได้ และเป็นครูแห่งอนาคตที่มีคุณภาพสูง มีการผลิตแบบจำกัดจำนวน เนื่องจากผู้เรียนในอนาคตก็จะมีจำนวนจำกัดลงยิ่งไปกว่านั้น ครูแห่งอนาคตยังจะต้องมีการพัฒนาให้ครูที่อยู่ในระบบเดิมจะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อผู้เรียนอนาคตด้วยเช่นกัน

ความสำคัญของครูมีผลต่อความเจริญของบุคคลและชาติบ้านเมือง การพัฒนาครูเพื่อให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการนำสิ่งต่าง ๆ ที่ดีงามไปขยายผลต่อไปนั้นเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในทุก ๆ ด้านที่จะเป็นครูที่มีคุณค่าต่อประเทศนั้น คือ การมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการให้การศึกษาอบรมศิษย์ในทุก ๆ ด้าน มีความประพฤติดี วางตัวดี เอาใจใส่ดูแลศิษย์ดี มีวิสัยทัศน์ของความเป็นครู และปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตวิญญาณ แต่การพัฒนาในระดับคุณลักษณะต่างๆที่กล่าวมานั้นจะมีความแตกต่างกัน ครูทุกคนถึงแม้จะมีความรู้ทางวิชาชีพทัดเทียมกัน เพราะส่วนใหญ่ต่างจบจากสถาบันผลิตครูเหมือน ๆ กัน หรือจะแตกต่างกันบ้างก็ตรงชื่อของมหาวิทยาลัยที่สำเร็จการศึกษา แต่เมื่อผ่านการคัดเลือกเข้ามาบรรจุครูในสถานศึกษาของรัฐหรือได้ทำงานในสถานศึกษาของเอกชน ครูทุกคนก็มีจุดเริ่มต้นในการทำงานที่แทบจะไม่ต่างกัน ในมุมมองนี้ ถ้าเป็นการมองกลับกันโดยให้มีการพัฒนานักศึกษาครูให้เป็นครุภัณฑ์พัฒนาตั้งแต่เริ่มนั้นของการมาเป็นนักศึกษาครุภัณฑ์นั้น โดยใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มุ่งเป้าหมายตั้งแต่ชั้นปีแรกจนจบหลักสูตร ที่มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการซึมซับเข้าไปสู่สายเลือดของความเป็นครุภัณฑ์พัฒนา คงเป็นแนวทางที่ดีแนวทางหนึ่ง การพัฒนาครูเพื่อให้มีศักยภาพเป็นครุภัณฑ์พัฒนาที่สามารถจัดการเรียนรู้ในทุกมิติที่เสริมสร้างเยาวชนที่จะเป็นกำลังหลักของชาติในการพัฒนาประเทศ คุณลักษณะของครุภัณฑ์พัฒนาที่สังเคราะห์ได้ออกมาเป็น 4 ด้าน เป็นคุณลักษณะด้านทางจิตพิสัย ซึ่งการพัฒนาด้านจิตพิสัยของ Bloom et al (as cited in Ritjaroon, 2018) มีระดับและขั้นตอนของพฤติกรรมที่แสดงออกมา 5 ระดับ ได้แก่ การรับรู้ที่เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นต่อปรากฏการณ์หรือสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง การตอบสนองที่แสดงออกมาในรูปของความเต็มใจ ยินยอมและพอใจจนเกิดค่านิยม การเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เป็นที่ยอมรับกันในสังคม การมีระบบของความเข้มข้นของพฤติกรรมที่เป็นระบบของตนเอง และท้ายสุดคือ การมีบุคลิกภาพที่เป็นนิสัยประจำตัว ซึ่งทฤษฎีนี้มีนักวิชาการทั้งประเทศไทยและทั่วโลกได้นำมาใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การเล็งเห็นความสำคัญของคุณลักษณะของครุภัณฑ์พัฒนาที่จะให้เกิดกับนักศึกษาครูที่จะเป็นครูในอนาคต ได้รับการพัฒนาเพื่อให้ได้ครูที่เป็นครุภัณฑ์พัฒนา มีอุดมการณ์

ความเป็นครู คงทำให้นักเรียน โรงเรียนและชุมชน มีความเจริญอย่างยั่งยืน

กิจกรรมที่เป็นแนวทางหรือรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ ของครูนักพัฒนานั้นมีนักวิชาการหลายท่าน ได้ศึกษาถึงกิจกรรมที่เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวไว้ 4 ลักษณะดังนี้ (Khampuang, 2018; Thangto et al., 2016; Khamanee, 2018; Panthong et al., 2013; Rodkliay, 2019). 1) เทคนิคการจัดกิจกรรมในการพัฒนาคุณลักษณะ ได้แก่ กระบวนการสะท้อนคิด แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC หรือ Professional Learning Community) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop Meeting) AIC วางแผนพัฒนาครูแบบการมีส่วนร่วมของครู หรือ การใช้แผนที่ความคิด (Mind Mapping) เป็นต้น 2) กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ เพื่อนช่วยเพื่อน (Share and Learn) เทคนิคการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น Think Pair share ด้นแบบที่ตีระบบพี่เลี้ยงและการให้คำปรึกษาหารือ (Coaching & Mentoring) การศึกษาดูงานภาคสนาม (Field Trip) การสร้างชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) การฝังตัว การหมุนเวียน หรือ การเสวนา การสร้าง แรงบันดาลใจ จุดไฟพลังครู (Motivation & Inspiration) 3) เทคโนโลยี/นวัตกรรม สื่อต่าง ๆ ได้แก่ พัฒนาคู่มือทางไกลผ่านรูปแบบ Web-Based Training ต่าง ๆ การจัดการความรู้ (Knowledge Management) กระดานแสดงความคิดเห็นออนไลน์ (Application Padlet) เป็นต้น และ 4) การเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ การฝังตัว การศึกษาจากคู่มือ การท่องโลกออนไลน์ การพัฒนาตนเองโดยแสวงหาความรู้รอบด้าน การศึกษาความสำเร็จของผู้ร่วมงานและเพื่อนร่วมวิชาชีพ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง

จากแนวคิดดังกล่าวสิ่งสำคัญของการเป็นครูนักพัฒนา คือ คุณลักษณะของครูนักพัฒนาทั้ง 4 คุณลักษณะนั้นเป็นอย่างไร และจากแนวทางในการพัฒนาครูตามคุณลักษณะข้างต้นจะต้องทำอย่างไร เพื่อการผลิตบัณฑิตครูให้มีลักษณะของครูนักพัฒนา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษาและสามารถสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้จากการเชื่อมโยงความรู้เชิงทฤษฎีลงสู่การปฏิบัติจริง เพื่อใช้ประโยชน์ต่อนักเรียน โรงเรียนและชุมชน กระบวนข้างต้นจะหล่อหลอมให้นักศึกษาคูเป็นครูนักพัฒนา

มีคุณสมบัติที่โดดเด่น เพื่อส่งต่อให้เยาวชนที่มีคุณภาพ นอกเหนือจากนั้นผลงานดังกล่าวจะเป็นองค์ความรู้และเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานผลิตและพัฒนาครูนำไปใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนาให้เกิดผลลัพธ์ที่เกิดจากกับผู้เรียนที่เป็นเยาวชน และส่งผลกระทบต่อไปยังประเทศไทยให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะครูนักพัฒนาและรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนา สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะครูนักพัฒนา สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
3. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะครูนักพัฒนา สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

กรอบแนวคิดการวิจัย

สำหรับกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อให้ได้รูปแบบของการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนา ผู้วิจัยมีแนวทางในการได้มาจากส่วนประกอบ 3 ส่วน ดังนี้

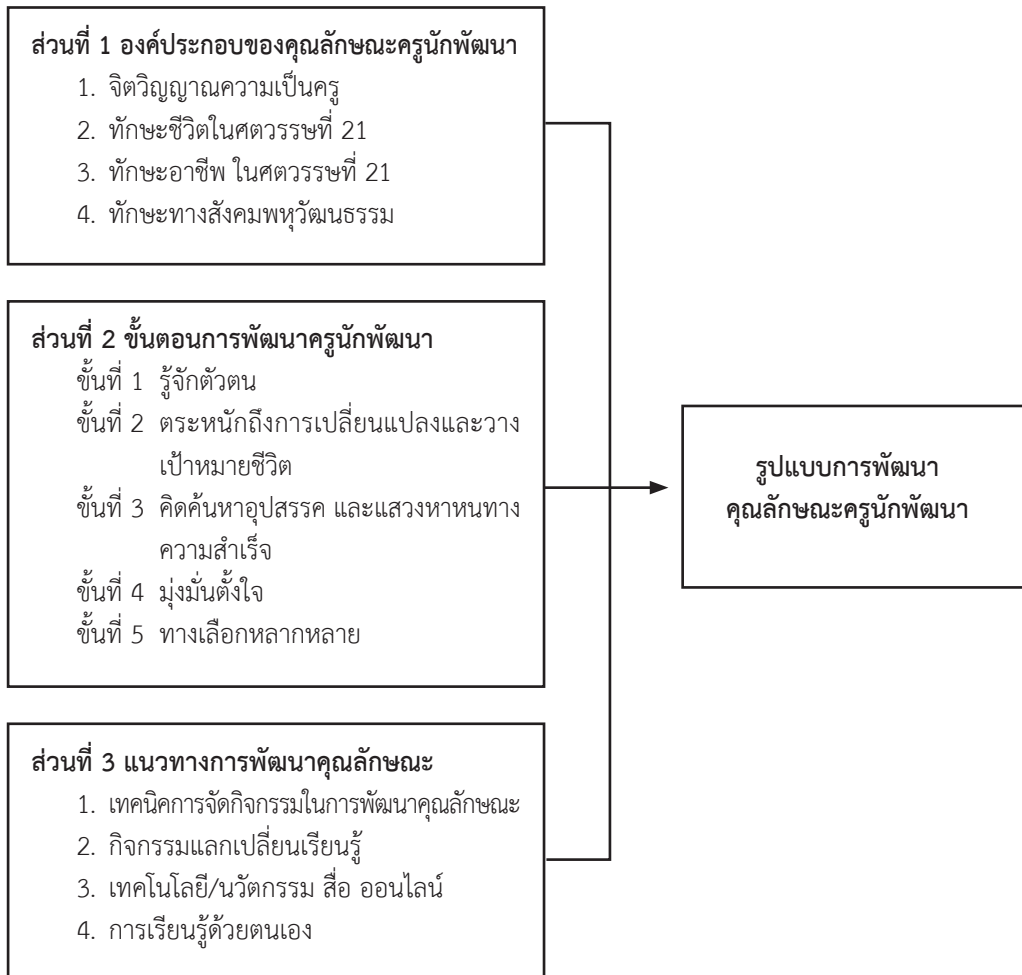
1. องค์ประกอบของคุณลักษณะครูนักพัฒนา ผู้วิจัยได้ทำศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูนักพัฒนา จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแนวทางการปฏิบัติของครูนักพัฒนาที่ได้รับรางวัลระดับนานาชาติและระดับชาติ 5 ราย ได้แก่ คุณครูสุเทพ เท่งประ ได้รับรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี ประจำปี 2562 คุณครูสุพิทยา เตมียกะ ได้รับรางวัล "ครูยิ่งคุณ" ดาบตำรวจคณิต ช่างเงิน ได้รับรางวัล คุณากร ประจำปี 2562 คุณครูบุญยาพร ผิวขำ ได้รับรางวัล คุณากร ประจำปี 2562 และ ผอ.พจนพร จิตเจริญทวีโชค ได้รับรางวัล “ครูดีเด่นชายขอบ”
2. ขั้นตอนการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนา ผู้วิจัยได้ทำศึกษาจากขั้นตอนการสร้างเจตคติและการพัฒนาจิตพิสัยตามแนวคิดของ Bloom ที่มี 5 ขั้นตอน และจากนักวิชาการอื่น ๆ และทำการสังเคราะห์ออกมาเป็น 5 ขั้นตอน
3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะ ผู้วิจัยได้ทำศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการพัฒนา

คุณลักษณะครูจากนักวิชาการอื่น ๆ และทำการสังเคราะห์ ได้ออกมาเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ เทคนิคการจัดกิจกรรม ในการพัฒนาคุณลักษณะ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี/นวัตกรรม สื่อออนไลน์ และการเรียนรู้ ด้วยตนเอง

จาก 3 ส่วนข้างต้นผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์

ร่างเป็นรูปแบบของการพัฒนาครู 5 ขั้นตอนดังนี้ คือ ขั้นที่ 1 รู้จักตัวตน ขั้นที่ 2 ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลง และวางเป้าหมายชีวิต ขั้นที่ 3 คิดค้นหาอุปสรรค และแสวงหาหนทางความสำเร็จ ขั้นที่ 4 มุ่งมั่นตั้งใจ และ ขั้นที่ 5 ทางเลือกหลากหลาย

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยในระหว่างการศึกษามีวิธีการ/เครื่องมือ กลุ่มเป้าหมาย และผลการดำเนินการ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ตามรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะของครูนักพัฒนา และรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะ มี 4 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูนักพัฒนา ขั้นตอนการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนา และแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยวิธีการสังเคราะห์เอกสาร ผลการดำเนินการที่ได้คือ คุณลักษณะของครูนักพัฒนาและร่างรูปแบบการพัฒนาครูนักพัฒนา

ชั้นที่ 2 การศึกษาแนวทางการปฏิบัติของครูนักพัฒนาที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดี โดยวิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากการให้สัมภาษณ์ในรูปแบบจากวิดีโอและเอกสารจากสื่อออนไลน์ และการถอดเทปและเอกสารจากการสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์ข้อบ่งชี้เกี่ยวกับประเด็นของคุณลักษณะครูนักพัฒนา มีกลุ่มเป้าหมายคือบุคลากรครูที่ได้รับรางวัลสำหรับครูระดับประเทศ มีดังนี้

1. คุณครูสุเทพ เท่งประกิจ โรงเรียนบ้านคลองน้ำใส อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา ได้รับรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี ประจำปี 2562

2. คุณครูสุพิทยา เตมียะกลิน โรงเรียนเพียงหลวง 11 หมู่บ้านสล่าเจียงตอง ตำบลเสาธงหิน อำเภอมะเข่เรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน รับรางวัล "ครูยิ่งคุณ"

3. ดาบตำรวจคณิต ช่างเงิน ครูใหญ่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านแม่กลองคี ตำบลโมโกร อำเภอมัญเภา จังหวัดตาก ได้รับรางวัล คุณากร ประจำปี 2562

4. คุณครูปณยาพร ผิวขำ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนหนองแวงวิทยาคม ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ได้รับรางวัล คุณากร ประจำปี 2562

5. ผอ.พนพร จิตเจริญวิโชค ผู้อำนวยการโรงเรียนรุจิรพัฒน์ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ได้รับรางวัล “ครูดีเด่นชายขอบ” กับความสุขที่ได้เดินตามรอยเท้าพ่อ “ในหลวง ร.9”

ผลการดำเนินการที่ได้คือ คุณลักษณะครูนักพัฒนา ชั้นที่ 3 การหาความสอดคล้องของคุณลักษณะครูนักพัฒนา โดยใช้เครื่องมือคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะ

ของครูนักพัฒนาที่ได้มาจากชั้นที่ 2 มาให้กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้บริหารโรงเรียน ที่มีคุณสมบัติของการเป็นผู้บริหารอย่างน้อย 5 ปี มีผลการประเมินคุณภาพโรงเรียนผ่านสมศ. จำนวน 30 คน เพื่อดูความสอดคล้องของคุณลักษณะของครูนักพัฒนา ผลการดำเนินการคือ ผลการยืนยันคุณลักษณะครูนักพัฒนา

ชั้นที่ 4 ทำการสังเคราะห์ชั้นที่ 1 -3 ออกมาเป็นร่างรูปแบบการพัฒนาครูนักพัฒนาสำหรับนักศึกษาและแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับคุณลักษณะครูนักพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ จิตวิญญาณความเป็นครู ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ทักษะอาชีพในศตวรรษที่ 21 และทักษะทางสังคมพหุวัฒนธรรม แบบสัมภาษณ์เพื่อการประเมินโครงการ/กิจกรรมของนักศึกษาตามความคิดเห็นของชุมชนและโรงเรียน และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนา จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องและความเป็นไปได้ และค่าความเที่ยงตรงจำนวน 3 ท่าน ผลการดำเนินการได้ร่างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนา มีผลค่าความเที่ยงตรงของรูปแบบและเครื่องมือ มีค่าตั้งแต่ 0.67 -1.00

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนา มี 2 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนา โดยการนำร่างรูปแบบที่ได้จากระยะที่ 1 มาทดลองใช้ในภาคสนามกับนักศึกษาระดับปริญญาตรีปีที่ 4 ปีการศึกษา 2564 ที่ไม่ใช่ในนักศึกษาในโครงการพัฒนาศักยภาพนักศึกษา วิชาพิเศษบัณฑิต (Extra Time) โดยใช้หอพักเป็นฐาน จำนวน 442 คน โดยทำการแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 4 กลุ่มตามลักษณะของครูนักพัฒนา โดยใช้วิธีการเลือกแบบจับสลากในการแบ่งกลุ่ม ให้มีสัดส่วนของจำนวนนักศึกษาแต่ละหลักสูตรเท่า ๆ กัน โดยกลุ่มจิตวิญญาณความเป็นครู มี 110 คน ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 111 คน ทักษะอาชีพในศตวรรษที่ 21 110 คน และทักษะทางสังคมพหุวัฒนธรรม 111 คน เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความสอดคล้องและความเป็นไปได้ รวมถึงสภาพปัญหาต่าง ๆ และทำการหาความเชื่อมั่นของแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับคุณลักษณะครูนักพัฒนา 4 ลักษณะได้ผลตามลำดับดังนี้ 0.87 0.81 0.80 และ 0.86 โดยมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.38 - 0.76

ขั้นที่ 2 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนา นำรูปแบบการพัฒนาจากขั้นที่ 1 มาใช้กับนักศึกษาปีการศึกษา 2564 ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาคณะครุศาสตร์ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 ในโครงการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาครุศาสตร์บัณฑิต (Extra Time) โดยใช้หอพักเป็นฐาน จำนวน 12 หลักสูตร จำนวน 418 คน โดยทำการแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 4 กลุ่มตามลักษณะของครูนักพัฒนา โดยใช้วิธีการเลือกแบบจับสลากในการแบ่งกลุ่มให้มีสัดส่วนของจำนวนนักศึกษาแต่ละหลักสูตรเท่า ๆ กัน โดยกลุ่มจิตวิญญาณความเป็นครู มี 106 คน การพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 111 คน การพัฒนาทักษะอาชีพในศตวรรษที่ 21 110 คน และสังคมพหุวัฒนธรรม 111 คน สำหรับขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้มีการอธิบายให้นักศึกษาทราบถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินการวิจัย รวมทั้งประโยชน์และผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการวิจัยอย่างละเอียดตลอดจนให้เวลาในการซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จนเข้าใจตามขั้นตอนของจริยธรรมในมนุษย์ เพื่อนำข้อมูลที่ไปสร้างรูปแบบการพัฒนาครูนักพัฒนาสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาต่อไป

ระยะที่ 3 ขั้นการประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนา จากการทำดำเนินการในระยะเวลาที่ 2 ได้มีการดำเนินประเมินผลของรูปแบบดังนี้

1. การประเมินตนเองของนักศึกษาตามคุณลักษณะของครูนักพัฒนา 4 ด้าน ก่อนและหลังการใช้รูปแบบ
2. การประเมินโดยการสะท้อนคิดของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนา
3. การประเมินโครงการ/กิจกรรมของนักศึกษาตามความคิดเห็นของชุมชนและโรงเรียน โดยการสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มชุมชนคือกลุ่มที่นักศึกษาได้กำหนดเองโดยการทำโครงการ/กิจกรรมที่พัฒนาชุมชนในมิติของความเป็นครูนักพัฒนา จำนวน 13 ชุมชน โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกแบบเจาะจงกับบุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการตั้งแต่เริ่มต้น ชุมชนละ 10 คน
4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา ที่มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนา โดยการสัมภาษณ์สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาจำนวน 13 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ทุกคน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยตรวจสอบคำสำคัญและความถี่
2. ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่า t-test dependent

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะของครูนักพัฒนา ผลสรุปได้ว่าคุณลักษณะของครูนักพัฒนาจากการศึกษาระยะที่ 1 มี 4 ลักษณะดังนี้คือ

1.1 ด้านจิตวิญญาณความเป็นครู คือครูที่มีลักษณะดังนี้คือ การมีความรักศิษย์และเมตตาต่อศิษย์ มีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อวิชาชีพ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ และเป็นแบบอย่างที่ดีและมีความเป็นกัลยาณมิตร

1.2 ด้านทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 คือครูที่มีลักษณะดังนี้คือ การมีคุณลักษณะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการอารมณ์และความเครียด การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

1.3 ด้านทักษะอาชีพในศตวรรษที่ 21 คือครูที่มีลักษณะดังนี้ คือ การมีความเชี่ยวชาญด้านการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ และเป็นนักวิจัยและประเมิน เกี่ยวกับทักษะอาชีพในศตวรรษที่ 21

1.4 ด้านทักษะทางสังคมพหุวัฒนธรรม คือครูที่มีลักษณะดังนี้คือ มีทักษะการสร้างความสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันในสังคม การยอมรับความหลากหลายและการเคารพสิทธิ การทำงานร่วมกันเป็นทีมและการเป็นสมาชิกที่ดี การวางแผน การปรับตัว และการแก้ไขปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และการควบคุมอารมณ์และการแสดงออกทางสังคม

2. รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนาเกิดจากส่วนประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ 1) องค์ประกอบของคุณลักษณะครูนักพัฒนา ได้แก่ จิตวิญญาณความเป็นครู ด้านทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะอาชีพในศตวรรษที่ 21 และด้านทักษะทางสังคมพหุวัฒนธรรม 2) ขั้นตอนการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนา ทำการสังเคราะห์ออกมาเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 รู้จักตัวตน

ขั้นที่ 2 ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงและวางแผนเป้าหมายชีวิต
ขั้นที่ 3 คิดค้นหาอุปสรรคและแสวงหาหนทางความสำเร็จ
ขั้นที่ 4 มุ่งมั่นตั้งใจ และขั้นที่ 5 ทางเลือกหลากหลาย
และ 3) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะ ทำการสังเคราะห์
ได้ออกมาเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ เทคนิคการจัดกิจกรรม
ในการพัฒนาคุณลักษณะ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้
การใช้เทคโนโลยี/นวัตกรรม สื่อออนไลน์ และการเรียนรู้
ด้วยตนเอง โดยทำการทดลองใช้และพัฒนารูปแบบกับ
กลุ่มเป้าหมาย และได้จัดทำเป็นคู่มือในการใช้รูปแบบ
โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 รู้จักตัวตน (Self-awareness) ชื่อขั้นตอน
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครูนักพัฒนา: รู้เขารู้เรา

ขั้นตอนนี้เป็นการให้นักศึกษารู้จักตัวตนของตนเอง
ในการเป็นครูนักพัฒนาว่ามีคุณลักษณะตรงไหน อะไร
อย่างไรบ้าง เหมาะหรือไม่เหมาะสมอย่างไร และต้องการ
เสริมสร้างปลูกฝังหรือเรียนรู้อะไร อย่างไร ให้มีคุณลักษณะ
ของครูนักพัฒนา โดยมีรูปแบบกิจกรรม ได้แก่ เรียนรู้จาก
ครูดั้งแบบ การแบ่งปันความคิด Think pair share
การประชุมเพื่อค้นหาอนาคต (FSC: Future search
conference) โปรแกรม padlet และแนวคำถามในการ
สะท้อนคิด

**ขั้นที่ 2 ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงและวางแผน
เป้าหมายชีวิต (Change-awareness and life plan)**

ชื่อขั้นตอน แนวทางสร้างปัญญา: เป้าหมายชีวิต
ขั้นตอนนี้เป็นการสร้างแรงบันดาลใจ จุดไฟพลังครู โดย
ให้นักศึกษามีความตระหนัก ความต้องการหรือความ
รู้สึกที่ต้องการเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนหรือพัฒนา
ตนเองให้เป็นที่ที่ครูนักพัฒนา และทำการวางแผนเป้าหมาย
ของตนเองนั้นอยู่ที่ไหน และอะไรคือแรงจูงใจสูงสุดในชีวิต
ถ้านักศึกษาได้เป็นคุณครูแล้ว โดยมีรูปแบบกิจกรรม
ได้แก่ เทคนิคการสร้างและเสริมพฤติกรรมใหม่ให้เป็น
ครูดิในดวงใจ: My idol (Behavior modification
technic) กิจกรรม Mind Mapping โปรแกรม padlet
และแนวคำถามในการสะท้อนคิด

**ขั้นที่ 3 คิดค้นหาอุปสรรค และแสวงหาหนทาง
ความสำเร็จ (Find obstacles and success)** ชื่อขั้นตอน
อุปสรรคและความท้าทาย

ขั้นตอนนี้เป็นการให้นักศึกษาค้นหาอุปสรรคที่
ทำให้ไม่สามารถเป็นครูนักพัฒนาได้ เช่น จากความรู้

ความกลัว การคิดว่าตนเองไม่เก่ง หรือการเพิกเฉยต่อ
สิ่งต่าง ๆ และมีอุปสรรคต่าง ๆ จากสิ่งภายนอก แล้ว
ทำการคิดวิเคราะห์ว่า อะไรที่นำมาใช้ในการช่วยเหลือ
ให้ประสบความสำเร็จโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ที่จะทำ
และให้นักศึกษาเห็นคุณค่าว่าถ้าทำสำเร็จแล้วจะได้รับผล
เป็นที่พึงพอใจ เพียงใดในตนเองและสังคม โดยมีรูปแบบ
กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการสร้างเครือข่าย (Networking
Coordination) วิทยากรครูดั้งแบบ โปรแกรม padlet
และแนวคำถามในการสะท้อนคิด

**ขั้นที่ 4 มุ่งมั่นตั้งใจ (Having a strong
determination)** ชื่อขั้นตอน เรียนรู้ คู่ครีทธา นำมาปฏิบัติ

ขั้นตอนนี้เป็นการให้นักศึกษาทำการเลือกแนวทาง
ปฏิบัติการเป็นครูนักพัฒนาที่เหมาะสมกับตนเอง และ
มีความพยายามมุ่งไปสู่ทางเดินนั้น โดยทำการทบทวน
การปฏิบัติว่าทำอะไรให้ได้ดีที่สุดสำหรับตัวเอง จนก้าว
ไปสู่สามารถพัฒนาขึ้นไปเป็นลักษณะนิสัย โดยมีรูปแบบ
กิจกรรม ได้แก่ รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ ครูเพื่อศิษย์ 1
(Professional learning communities: PLC) กระบวนการวางแผนพัฒนาแบบการมีส่วนร่วม (AIC: Appreciation – influence – control) และแนวคำถาม
ในการสะท้อนคิด

**ขั้นที่ 5 ทางเลือกหลากหลาย (Having
alternative choices)** ชื่อขั้นตอน จากพื้นที่จริงสู่แผนงาน
PLC

ขั้นตอนนี้เป็นการให้นักศึกษาพิจารณาตนเอง
โดยทำการดำเนินการตามทางที่เลือกด้วยความดี ความ
ถูกต้อง และให้ตระหนักอยู่เสมอยังมีทางอื่น ๆ อยู่
และในอนาคตนักศึกษาสามารถใช้แนวทางอื่น ๆ ที่เหมาะสม
กับเวลาและสถานการณ์ โดยกลายเป็นลักษณะนิสัยของ
ครูนักพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีรูปแบบกิจกรรม ได้แก่ รูปแบบ
ชุมชนการเรียนรู้ ครูเพื่อศิษย์ 2 (Professional learning
communities: PLC) ขั้นที่ 5 – 6 การจัดการเรียนรู้
แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning :
PBL) ทบทวนผลการปฏิบัติงาน (After Action Review)

3. ผลการประเมินการใช้รูปแบบการพัฒนา
คุณลักษณะของครูนักพัฒนา มีดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะครู
นักพัฒนาตามการรับรู้ของนักศึกษาพบว่า คุณลักษณะ
ทั้ง 4 ด้าน มีผลดังนี้ ด้านจิตวิญญาณความเป็นครู มีค่าเฉลี่ย

ก่อนการใช้รูปแบบ 3.57 ค่าเฉลี่ยหลังการใช้ 4.00 ด้านทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 มีค่าเฉลี่ยก่อนการใช้รูปแบบ 3.87 ค่าเฉลี่ยหลังการใช้ 4.10 ด้านทักษะอาชีพในศตวรรษที่ 21 มีค่าเฉลี่ยก่อนการใช้รูปแบบ 3.52 ค่าเฉลี่ยหลังการใช้ 4.20 ด้านสังคมพหุวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยก่อนการใช้รูปแบบ 3.98 ค่าเฉลี่ยหลังการใช้ 4.36 โดยผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะครูนักพัฒนาตามการรับรู้ของนักศึกษาพบว่า คุณลักษณะทั้ง 4 ด้าน หลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3.2 ผลการสะท้อนคิดของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนา มีผลดังนี้คือ

1) รูปแบบการพัฒนาทำให้เกิดการได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ๆ ช่วยให้นักศึกษาได้ความคิดและประสบการณ์ใหม่ และได้แนวทางเพื่อต่อยอดทางความคิดและนำไปประยุกต์ใช้ในศาสตร์ของตนเองได้ในอนาคต

2) รูปแบบการพัฒนาได้สร้างความมั่นใจในการทำงานเป็นทีม เพราะทุกคนในทีมมีส่วนร่วม โดยกิจกรรมดังกล่าวได้เห็นคุณค่าของความเป็นครู ทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ เพราะทุกคนมีความร่วมมือ และทำให้เกิดประยุกต์ความรู้ตามศาสตร์ของตนเองในการพัฒนาชุมชน

3) รูปแบบการพัฒนาทำให้เกิดการบูรณาการนำเข้าสู่ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ ทักษะสังคม โดยสามารถนำมาพัฒนาหรือแก้ปัญหาให้กับนักเรียนได้

4) รูปแบบการพัฒนาทำให้ได้เรียนรู้ ได้รู้จักการใช้ชีวิตในชุมชน ได้รู้ว่าเราไม่ควรอยู่กับสิ่งเดิม ๆ และควรมีการพัฒนาสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นอยู่เสมอ

5) รูปแบบการพัฒนาได้เห็นแนวทางและโอกาสในการเข้าไปเรียนรู้และฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะทางสังคมในสถานการณ์จริงที่มีความหลากหลายทางศาสนา ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมปฏิบัติทางสังคมที่หลากหลายจะส่งผลต่อพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้น

6) รูปแบบการพัฒนาได้สร้างความรับผิดชอบในบทบาทของแต่ละคนของการทำงาน

3.3 ผลการปวารณาตนเองของนักศึกษาหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบ 5 ขั้นตอน นักศึกษา

ได้มีการปวารณาตน จากความรู้สึกที่แท้จริงและได้ตระหนักในคุณลักษณะของครูนักพัฒนา ผลการปวารณาตนของนักศึกษา มีดังนี้

1) เราจะตระหนักกว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ และสร้างความภาคภูมิใจให้กับตนเองและครอบครัว

2) เราจะตั้งใจและมุ่งมั่นการทำงานให้สมกับคำว่า ครู

3) เราจะใส่ใจและดูแลเด็กนักเรียนในทุก ๆ เรื่อง เพราะครูที่ดีไม่ใช่สอนหนังสือดี หรือสอนหนังสือเก่งอย่างเดียว แต่ครูต้องเป็นผู้ให้และชี้แนะให้ลูกศิษย์ได้

4) เราจะเป็นครูที่มีการทำงานแบบกัลยาณมิตร มีการร่วมมือรวมพลังกับเพื่อนครู เครือข่าย และภาคีในการพัฒนาผู้เรียน

5) เราต้องรู้จักเสียสละประโยชน์ของตนเองเพื่อประโยชน์ของนักเรียนเสมอ

6) เราจะต้องมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่อย่างสม่ำเสมอและแสดงถึงความตั้งใจในการถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับศิษย์

7) เราต้องมีความอดทน รู้จักผ่อนปรนต่อปัญหา และสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ทั้งในเวลาและนอกเวลาสอน

3.4 ผลการประเมินโครงการ/กิจกรรมของนักศึกษา โครงการ/กิจกรรมดังกล่าวเป็นผลผลิตของนักศึกษาที่อยู่ในขั้นตอนที่ 5 จากพื้นที่จริงสู่แผนงาน PLC ของรูปแบบการพัฒนา ที่มีเป้าหมายที่นักศึกษาได้จะทำโครงการ/กิจกรรมลงสู่ชุมชน ที่สะท้อนถึงความเป็นครูนักพัฒนา ตามความคิดเห็นของชุมชน พบว่าชุมชนเห็นความตั้งใจของนักศึกษาในการสร้างนวัตกรรม รวมถึงการทำงานเป็นทีมของนักศึกษา ถึงแม้ว่าจะมีสถานการณ์ของโรคระบาด โดยกิจกรรมดังกล่าวสามารถฝึกให้นักศึกษาได้รู้จักการวางแผน การวางแผนเป้าหมายและวิธีการแก้ปัญหา พร้อมแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ทำให้เห็นการทำงานเป็นทีม การเป็นผู้นำและผู้ตาม สามารถสรุปได้ดังนี้

1) โครงการ/กิจกรรมที่นักศึกษาได้นำไปสู่ชุมชน เป็นการเกิดจากสภาพความต้องการและปัญหาที่แท้จริง เพราะข้อมูลที่ได้เกิดจากการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของโรงเรียนและชุมชน ทำให้กิจกรรม

ดังกล่าวได้สร้างและพัฒนานวัตกรรมที่ตอบโจทย์ของชุมชนอย่างแท้จริง

2) การพัฒนานักศึกษาด้วยรูปแบบดังกล่าว มิใช่เพียงการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนาที่เป็นรูปธรรมเพียงเท่านั้น แต่ก็ยังเกิดผลงานที่เป็นนวัตกรรมและสามารถนำไปใช้ได้จริง ถึงแม้ว่าจะมีสถานการณ์โรคระบาดที่ทำให้กิจกรรมที่ลงโรงเรียน/ชุมชนยังไม่เต็มที่

3) การพัฒนานักศึกษาด้วยรูปแบบดังกล่าว ได้สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนานักศึกษาให้มีความมุ่งมั่นและตั้งใจของนักศึกษาในการสร้างนวัตกรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนตั้งแต่แรกเริ่มจนเสร็จสิ้นโครงการ

4) การพัฒนานักศึกษาด้วยรูปแบบดังกล่าว เป็นโครงการที่ฝึกให้นักศึกษาได้รู้จักการวางแผน การวางแผนเป้าหมายและวิธีการแก้ปัญหา พร้อมการแบ่งงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ทำให้เห็นการทำงานเป็นทีมที่ทำงานอย่างเป็นระบบ และการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

5) เป็นโครงการที่ทำให้นักศึกษาได้ลงชุมชน และนำเอาปัญหาของชุมชนมาแก้อย่างเป็นระบบ นักศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการซักถาม ได้ตอบ ความคิดสร้างสรรค์ในการได้ตอบ ควรมีการจัดกิจกรรมในลักษณะนี้อยู่เสมอ เพราะจะทำให้ นักศึกษามีคุณลักษณะที่เป็นนักพัฒนาเสมอ

3.5 ผลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา ได้สะท้อนความที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาครูมีผลดังนี้

1) เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์และเหมาะสมต่อการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะของครูนักพัฒนาที่สามารถออกแบบนวัตกรรมอันเป็นประโยชน์และนำไปสู่การพัฒนาชุมชน

2) เป็นกิจกรรมที่มีการพัฒนาผู้เรียนที่นอกเหนือจากศาสตร์ความรู้ คือทักษะด้านสังคมการอยู่ร่วมกัน ทักษะชีวิต รวมถึงทักษะการพัฒนาอาชีพที่จะสร้างให้กับนักศึกษาให้เป็น “ครูนักพัฒนา” ที่สามารถนำความรู้และทักษะ รวมถึงสิ่งที่มีอยู่รอบตัวในพื้นที่ของตนเองมาช่วยในการพัฒนาผู้เรียนและสังคมได้

3) เป็นกิจกรรมนี้ทำให้นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในส่วนที่เป็นความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และเจตคติ (Attitude) มีพัฒนาการในทิศทางที่ดีขึ้น

4) เป็นกิจกรรมนี้มีการให้นักศึกษาได้ทำงานแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ของนักศึกษาแต่ละหลักสูตร ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละมิติของศาสตร์ต่าง ๆ

5) กิจกรรมนี้มีกระบวนการ PLC ที่ทำให้นักศึกษามีทักษะและเกิดความเข้าใจบริบทชุมชนของพื้นที่ตนเองเพิ่มขึ้น โดยได้มีการศึกษาชุมชนในมิติที่เป็นจุดเด่น จุดที่ควรได้รับการพัฒนา สภาพที่เอื้ออำนวย ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาใช้ในการประกอบการพัฒนาชุมชนได้

อภิปรายผล

1. ผลจากศึกษาด้านคุณลักษณะของครูนักพัฒนา พบว่า คุณลักษณะที่โดดเด่นของครูนักพัฒนา ดังกล่าว คือ การมีจิตวิญญาณความเป็นครู ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพและทักษะทางสังคมพหุวัฒนธรรม คุณลักษณะดังกล่าวทั้ง 4 ด้านจะส่งเสริมความเป็นครูนักพัฒนาได้เป็นอย่างดี ผลการที่ครูนักพัฒนาจะต้องมีจิตวิญญาณความเป็นครูนั้น สาเหตุเพราะครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูจะมีคุณลักษณะที่โดดเด่น คือ การมีจิตมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ดีที่สังคมยอมรับ โดยการปฏิบัติตนตามหน้าที่ครูด้วยใจรักมีความเมตตาต่อศิษย์ การปฏิบัติต่อศิษย์โดยเสมอภาค มีคุณธรรมจริยธรรมและเป็นผู้ที่มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เพื่อนำไปถ่ายทอดคุณลักษณะและความรู้ให้แก่ศิษย์และสังคมต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ Chancharoen (2015) ที่กล่าวว่า การมีจิตวิญญาณความเป็นครูจะทำให้ครูที่เป็นต้นแบบสังคม มีความประพฤติและปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรม การมีครูดี ศิษย์ก็จะดีอย่างครู ครูจึงเป็นแบบอย่างแก่ศิษย์ และผู้คนในสังคม ที่เป็นลักษณะสำคัญของครูนักพัฒนาในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนของประเทศที่ดี และสอดคล้องกับ สุเทพ เท่งประกิจ ครูผู้ที่ได้รับรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี ประจำปี 2562 ได้กล่าวถึงการมีจิตวิญญาณความเป็นครู ว่าเราเป็นครู อยู่ที่ใดก็เป็นครู เราต้องพัฒนาครู ให้อะไรแล้วหรือยัง เต็มที่หรือยัง ทั้งร่างกายและเวลาให้แก่โรงเรียนและชุมชน (Practice Coordination Center 5, Internal Security Operations Command, 2020) และ (Equitable Education Fund, 2019) และสอดคล้องกับ Udombunyanuphap (2011) ที่ได้กล่าวว่าลักษณะของครูที่ดีที่สามารถพัฒนา

ผู้เรียนได้ดี คือมีความรักและศรัทธาที่จะเป็นครู มีความเมตตา กรุณา และเป็นกัลยาณมิตรต่อศิษย์ มีการแสดงถึงความรักและเมตตา มีคุณธรรมและจริยธรรม มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม

ส่วนคุณลักษณะของครุรักษ์พัฒนาที่มีลักษณะของการพัฒนาด้านทักษะชีวิตให้กับผู้เรียนนั้น สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะทักษะชีวิตนั้นเป็นทักษะที่มีความจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน ที่สามารถส่งเสริมหรือแก้ปัญหาสิ่งต่าง ๆ เพราะช่วยให้สามารถปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างจากความคิดหรือความเป็นอยู่ของตนเองได้เป็นอย่างดี และการที่ครูเป็นผู้มีทักษะชีวิตที่ดี ก็สามารถถ่ายทอดไปถึงนักเรียนและคนรอบข้างได้เป็นอย่างดีเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Ruttanapongchai (2015) ที่ได้กล่าวว่าทักษะชีวิตเป็นความสามารถของบุคคลในการดำเนินชีวิตในสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยเรียนรู้จากประสบการณ์ทั้งของตนเอง และผู้อื่นผ่านกระบวนการต่าง ๆ ในลักษณะของการคิด การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา ตลอดจน ปรับพฤติกรรมของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีคุณภาพ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และการที่ครูผู้สอนมีทักษะของการสอนลูกศิษย์มีทักษะชีวิต สอนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีการจัดการอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นได้นั้น ส่งผลให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมอย่างเท่าทันและมีความสุข ฉะนั้นคุณลักษณะของการพัฒนาทักษะชีวิตให้กับผู้เรียนจึงเป็นลักษณะที่สำคัญของครุรักษ์พัฒนา

สำหรับคุณลักษณะของครุรักษ์พัฒนาที่มีลักษณะของการพัฒนาทักษะวิชาชีพให้กับผู้เรียนนั้น สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะการส่งเสริมอาชีพในรั้วโรงเรียนจะผลักดันให้นักเรียนมีทักษะที่สามารถประกอบอาชีพได้จริง โดยวิชาชีพต้องสอดคล้องต่อความต้องการและวิถีชีวิตของประชาชน ซึ่งทักษะทางอาชีพมีความสำคัญไม่แพ้ทักษะในด้านวิชาการ และสำคัญอย่างยิ่งต่อตลาดแรงงานในปัจจุบัน การผลักดันให้เด็กนักเรียนเกิดทักษะดังกล่าวจึงเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา อีกทั้งการส่งเสริมทักษะอาชีพจะช่วยให้นักเรียนจะสามารถประเมินตนเองได้ว่ามีความต้องการด้านไหน หรือชอบอะไร ก็จะช่วยพัฒนาตัวเองให้ตรงกับความต้องการของตนเองได้ ซึ่ง

สอดคล้องกับ Suthasinobon (2018) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะของครูที่ดีที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้จะต้องมีการส่งเสริมการพัฒนาทักษะวิชาชีพแก่ผู้เรียน ด้วยการให้ความรู้และทักษะอาชีพ เพื่อให้มีการใช้ความรู้และทักษะมาใช้ในชีวิตได้ โดยให้มีแนวทางในการเลือกความถนัดและความชอบให้กับผู้เรียน และการที่ครูผู้สอนมีทักษะของการสอนลูกศิษย์ให้มีทักษะอาชีพ ในศตวรรษที่ 21 นั้นครูจะต้องมีคุณลักษณะที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเรียนรู้ ออกแบบการเรียนรู้ เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ ที่เกี่ยวข้องการทักษะอาชีพที่มีความหลากหลาย และจะต้องเป็นนักวิจัยและประเมิน เพื่อให้ได้มีการตรวจทานหรือตรวจสอบของการจัดการเรียนรู้ด้านอาชีพให้ประสบความสำเร็จ โดยสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนได้รับการแสวงหาทักษะวิชาชีพที่ตนเองถนัด และสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคตได้ ฉะนั้นทักษะอาชีพจึงเป็นลักษณะที่สำคัญของครุรักษ์พัฒนา

และลักษณะของครุรักษ์พัฒนาที่มีลักษณะของการพัฒนาด้านทักษะทางสังคมพหุวัฒนธรรมให้กับผู้เรียนนั้น สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะครุรักษ์พัฒนาต้องมีส่วนร่วมในการสื่อสารและทักษะในการสร้างการมีส่วนร่วม การสร้างความสัมพันธ์ ทั้งในสถานศึกษาและสังคม ชุมชนตามวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ลักษณะดังกล่าวทำการส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียน โรงเรียน ให้ประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Suthasinobon (2018) ได้กล่าวไว้ว่าครูจะต้องทำการสร้างเครือข่ายกับผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ปกครองนักเรียน โดยให้ครูส่งเสริมทักษะด้านการประชาสัมพันธ์ รวมถึงพัฒนาระดับการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง การแบ่งปันความรู้รับผิดชอบแก่ชุมชนในการจัดการศึกษาแก่นักเรียน และการร่วมกิจกรรมด้านสังคมกับชุมชน ซึ่งผลดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนโรงเรียนและชุมชนได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับ Moreno (2010) ได้เสนองานวิจัยเกี่ยวกับคุณสมบัติที่สำคัญและจำเป็น สำหรับการเป็นครูที่มีประสิทธิภาพ พบว่า ครูที่มีประสิทธิภาพจะแสดงให้นักเรียนเห็นถึงความน่าเคารพ ความยุติธรรม และความเท่าเทียมของแต่ละบุคคลในด้านต่าง ๆ เช่น ภูมิหลัง เชื้อชาติ ศาสนา สถานะทางเศรษฐกิจและอื่น ๆ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ความเคารพ ความยุติธรรม และ ความเท่าเทียมเป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่ครูที่มีประสิทธิภาพทุกคนต้องมี ฉะนั้นการพัฒนาทักษะทางสังคมพหุวัฒนธรรมให้กับผู้เรียน

ได้นั้น จึงเป็นลักษณะของครูนักพัฒนา

กล่าวโดยสรุปการที่ครูมีคุณลักษณะของครูนักพัฒนาทั้ง 4 ด้านนั้น จะทำให้การปฏิบัติงานในบทบาทของครูที่ส่งผ่านไปสู่นักเรียนให้เกิดคุณลักษณะตามเป้าประสงค์ของประเทศ เพราะครูเป็นนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีบทบาทสำคัญมาก ครูมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับทักษะในชีวิตต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน ให้เกิดการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม การพัฒนาครูให้เป็นนักพัฒนาที่มีศักยภาพมากกว่าปกติ ถือว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อสังคมอย่างยิ่ง

2. รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนา จากผลการวิจัยได้รูปแบบที่มีขั้นตอนการพัฒนาที่ได้ดัดแปลงมาจากทฤษฎีพัฒนาจิตพิสัยของ Bloom สู่รูปแบบการสร้างและพัฒนาคุณลักษณะครูนักพัฒนา 5 ขั้นตอนดังนี้คือ ขั้นที่ 1 รู้จักตัวตน มีเป้าหมายให้นักศึกษารับถึงความเป็นตัวตนของตนเองในการมี ลักษณะครูนักพัฒนา ขั้นที่ 2 ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงและวางเป้าหมายชีวิต เป็นการให้นักศึกษาได้มีการสร้างแรงบันดาลใจและวางเป้าหมายของตนเองในชีวิตของความเป็นครูนักพัฒนา ขั้นที่ 3 คิดค้นหาอุปสรรคและแสวงหาหนทางความสำเร็จ เป็นการให้นักศึกษาหาปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ปัญหาเพื่อให้เป็นครูนักพัฒนาได้ ขั้นที่ 4 มุ่งมั่นตั้งใจเป็นการให้นักศึกษาเลือกแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกัน จนสามารถพัฒนากลายเป็นลักษณะนิสัยของครูนักพัฒนา และขั้นที่ 5 ทางเลือกหลากหลายเป็นการให้นักศึกษาดำเนินการตามทางที่เลือกด้วยความดีความถูกต้องจนกลายเป็นลักษณะนิสัยของครูนักพัฒนาที่ยั่งยืน จากขั้นตอนดังกล่าวมีแนวทางและกิจกรรมต่าง ๆ มาเพิ่มเสริมให้เกิดความสมบูรณ์ ทำให้ได้ผลตามเป้าหมายของคุณลักษณะครูนักพัฒนา ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวผู้วิจัยได้นำแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะ 4 แนวทาง ได้แก่ เทคนิคการจัดกิจกรรมในการพัฒนาคุณลักษณะ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เทคโนโลยี/นวัตกรรม สื่อ ออนไลน์ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง มาจัดให้สอดคล้องกับ 5 ขั้นตอนให้ตรงกับเป้าหมายที่วางไว้และมีความหลากหลายในแต่ละกิจกรรม อีกทั้งกิจกรรมดังกล่าวเน้นให้นักศึกษามีการปฏิบัติและลงพื้นที่จริงมีการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องทำให้นักศึกษาให้ความสนใจและตระหนักถึงคุณลักษณะของครูนักพัฒนาเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการ

สะท้อนคิดของนักศึกษาต่อรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนาทั้ง 4 คุณลักษณะ พบว่า กิจกรรมดังกล่าวทำให้เกิดการได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ๆ ช่วยให้นักศึกษาได้ความคิดและประสบการณ์ใหม่ และได้แนวทางเพื่อต่อยอดทางความคิดและนำไปประยุกต์ใช้ในศาสตร์ของตนเองได้ในอนาคต สร้างความมั่นใจในการทำงานเป็นทีม เพราะทุกคนในทีมมีส่วนร่วม โดยกิจกรรมดังกล่าวได้เห็นคุณค่าของความเป็นครู ทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ เพราะทุกคนมีความร่วมมือ และทำให้เกิดประยุกต์ความรู้ตามศาสตร์ของตนเองในการพัฒนาชุมชน โดยทำให้เกิดการบูรณาการนำมาสู่ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ ทักษะสังคม โดยสามารถนำมาพัฒนาหรือแก้ปัญหาให้กับนักเรียนได้ อีกทั้งได้เห็นแนวทางและโอกาสในการเข้าไปเรียนรู้และฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะทางสังคมในสถานการณ์จริงที่มีความหลากหลายทางศาสนา ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมปฏิบัติทางสังคมที่หลากหลายจะส่งผลต่อพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวยังทำให้นักศึกษาได้มีการพิจารณาตนสู่ความเป็นครูที่ดีในอนาคตที่เกิดจากความรู้สึกที่แท้จริง และได้ตระหนักในคุณลักษณะของครูนักพัฒนาที่ยั่งยืนไม่ว่าจะเป็นการตระหนักว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีความภาคภูมิใจ ความตั้งใจและมุ่งมั่นให้สัมพันธ์กับคำว่าครู ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของชุมชนและโรงเรียนที่ได้สะท้อนให้เห็นจุดเด่นของรูปแบบดังกล่าวว่า เป็นการพัฒนานักศึกษามีใช่เพียงคุณลักษณะของครูนักพัฒนาที่เป็นรูปธรรมเพียงเท่านั้น แต่ก็ยังเกิดผลงานที่เป็นนวัตกรรม และสามารถนำไปใช้ได้จริง อีกทั้งมีการพัฒนานักศึกษาให้มีความมุ่งมั่นและตั้งใจของนักศึกษาในการสร้างนวัตกรรม ฝึกให้นักศึกษาได้รู้จักการวางแผน การวางแผนเป้าหมายและวิธีการแก้ปัญหา พร้อมการแบ่งงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ทำให้เห็นการทำงานเป็นทีมที่ทำงานอย่างเป็นระบบ การเป็นผู้นำและผู้ตาม นักศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการซักถาม โต้ตอบ ความคิดสร้างสรรค์ในการโต้ตอบ และทำให้กิจกรรมดังกล่าวได้สร้างและพัฒนานวัตกรรมที่ตอบโจทย์ของชุมชนอย่างแท้จริง เพราะข้อมูลที่ได้เกิดจากการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของโรงเรียนและชุมชน โดยนำเอาปัญหาของชุมชนมาแก้อย่างเป็นระบบ ควรมีการจัดกิจกรรมในลักษณะนี้อยู่เสมอ เพราะจะทำให้ศึกษามีคุณลักษณะที่เป็นนักพัฒนาเสมอ

และสอดคล้องกับผลการสะท้อนคิดของอาจารย์ที่ปรึกษา ที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนา ที่กล่าวว่าเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์และเหมาะสมต่อการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะของครูนักพัฒนาที่สามารถออกแบบนวัตกรรมอันเป็นประโยชน์และนำไปสู่การพัฒนาชุมชน มีการพัฒนาผู้เรียนที่นอกเหนือจากศาสตร์ความรู้ คือทักษะด้านสังคมการอยู่ร่วมกัน ทักษะชีวิต รวมถึงทักษะการพัฒนาอาชีพ ที่จะสร้างให้นักศึกษา ให้เป็น “ครูนักพัฒนา” ที่สามารถนำความรู้และทักษะ รวมถึงสิ่งที่มีอยู่รอบตัวในพื้นที่ของตนเองมาช่วยในการพัฒนาผู้เรียนและสังคมได้ โดยทำให้นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในส่วนที่เป็นความรู้ ทักษะ และเจตคติ มีพัฒนาการในทิศทางที่ดีขึ้น มีการให้นักศึกษาได้ทำงานแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ของนักศึกษาแต่ละหลักสูตร ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละมิติของศาสตร์ต่าง ๆ และสิ่งที่สำคัญกิจกรรมนี้มีกระบวนการ PLC ที่ทำให้นักศึกษามีทักษะและเกิดความเข้าใจบริบทชุมชนของพื้นที่ตนเองเพิ่มขึ้น โดยได้มีการศึกษาชุมชนในมิติที่เป็นจุดเด่น จุดที่ควรได้รับการพัฒนา สภาพที่เอื้ออำนวย ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาใช้ในการประกอบการพัฒนาชุมชนได้ และประเด็นที่สำคัญคือ รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะครูนักพัฒนาดังกล่าวได้นำเอากิจกรรมเสริมที่เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะไว้ดังนี้ 4 ลักษณะ คือ กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะ ได้แก่ กระบวนการสะท้อนคิด แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การประชุมเชิงปฏิบัติการ กระบวนการวางแผนพัฒนาแบบการมีส่วนร่วม กระบวนการประชุมเพื่อค้นหาอนาคต เทคนิคการสร้างและเสริมพฤติกรรมใหม่ การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นเทคนิคการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมการสร้างเครือข่าย ทบทวนผลการปฏิบัติงาน หรือ การเสวนา การสร้างแรงบันดาลใจ จุดไฟพลังครู กิจกรรมการใช้เทคโนโลยี/นวัตกรรม สื่อ ทางสังคมออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับ Thangto et al. (2016) ที่ได้ศึกษาโมเดลการสะท้อนคิดที่นำมาใช้กับการพัฒนาทางวิชาชีพครู ส่วนคุชฎี โยเหลา (as cited in Khampuang, 2018) ได้กล่าวถึงวิธีการในการพัฒนาครูของอเมริกา คือ PLC หรือ Professional Learning Community ลักษณะของกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ สلابันรามจิตติ (as cited in Khampuang, 2018) ได้ประมวลวรรณกรรมแนวทางและนวัตกรรมการพัฒนาครู

ในปัจจุบันมีสาระสำคัญครอบคลุมแนวโน้มเชิงวิธีการ 5 ประการ คือ 1. การสร้างระบบครูผู้เชี่ยวชาญเป็น Coach ประกอบตัวฝึกปฏิบัติให้ครู 2. การผสมผสานกระบวนการวัดผลเข้ากับกระบวนการสอนอย่างแนบแน่น 3. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาครู 4. การเปลี่ยนไปสู่โฉมหน้าใหม่ “โรงเรียนเรียนรู้ครูนักวิจัย” และ 5. ยุทธศาสตร์ “การสร้างแรงบันดาลใจ จุดไฟพลังครู” และ Khampuang (2018) ได้สรุปรูปแบบและวิธีการพัฒนาครู ที่สำคัญไม่ว่าจะเป็น การฝึกอบรม การศึกษาดูงานภาคสนาม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ AIC วางแผนพัฒนาครูแบบการมีส่วนร่วมของครู การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง การพัฒนาคุณลักษณะของครูดังกล่าวบวกกับขั้นการพัฒนาทางจิตพิสัย จึงทำให้นักศึกษาได้แสดงคุณลักษณะของครูนักพัฒนาได้อย่างชัดเจน

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนา จากผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนา นักศึกษาได้ทำการประเมินตนเองตามคุณลักษณะของครูนักพัฒนา 4 คุณลักษณะ และทำการสะท้อนคิดเกี่ยวกับกิจกรรมในการใช้รูปแบบพบว่าผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะครูนักพัฒนาทั้ง 4 คุณลักษณะทั้งภาพรวมและแต่ละคุณลักษณะหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะรูปแบบดังกล่าวมีขั้นตอนการพัฒนาคุณลักษณะทางจิตพิสัยตามแนวคิดของ Bloom และมีกิจกรรมภายใต้การโครงการมีการสอดคล้องกับการพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะ ได้แก่ กระบวนการสะท้อนคิด แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กระบวนการวางแผนพัฒนาแบบการมีส่วนร่วม กระบวนการประชุมเพื่อค้นหาอนาคต เทคนิคการสร้างและเสริมพฤติกรรมใหม่ การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เทคนิคการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบบเพื่อนช่วยเพื่อน การมีต้นแบบที่ดี การดูงานภาคสนาม กิจกรรมการสร้างเครือข่าย ทบทวนผลการปฏิบัติงาน การสร้างแรงบันดาลใจ จุดไฟพลังครู การใช้เทคโนโลยี/นวัตกรรม สื่อต่าง ๆ การเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการพัฒนาด้านโดยแสวงหาความรู้รอบด้าน และการศึกษาค้นคว้าความสำเร็จของผู้ร่วมงาน และเพื่อนร่วมวิชาชีพนั้น เป็นกิจกรรมที่หลากหลายและกระตุ้นต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาด้านในทางที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Khamanee (2018) ที่ได้กล่าวถึงขั้นตอน

การสร้างเจตคติและการพัฒนาจิตพิสัยตามแนวคิดของ Bloom ไว้ว่า ถ้าได้รับการพัฒนาแล้วจะทำให้มีลักษณะนิสัยของตนที่ถาวร และสอดคล้องกับ Khampuang (2018) ที่ได้สรุปรูปแบบและวิธีการพัฒนาครูจำแนกออกเป็น 3 ระดับ คือ การพัฒนา ครูระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กร ไม่ว่าจะเป็นการฝึกอบรม ที่หลากหลาย วิธี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดการความรู้ ในการพัฒนาครู การใช้ AIC วางแผนพัฒนาครู การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ของ การจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติงาน และการร่วมกันวางแผนการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน และการถอดบทเรียน จะทำให้ครูได้รับการพัฒนาที่เห็นผลที่ดีขึ้น

ส่วนความคิดเห็นของชุมชน โรงเรียนและอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีต่อผลงานของนักศึกษาตามคุณลักษณะของครูนักพัฒนา พบว่าการพัฒนานักศึกษามีใช่เพียงคุณลักษณะของครูนักพัฒนาที่เป็นรูปธรรมเพียงเท่านั้น แต่ก็ยังเกิดผลงานที่เป็นนวัตกรรมและสามารถนำไปใช้ได้จริง อีกทั้งมีการพัฒนานักศึกษาให้มีความมุ่งมั่น และตั้งใจของนักศึกษาในการสร้างนวัตกรรมตอบโจทย์ของชุมชนอย่างแท้จริง และผลการพัฒนาผู้เรียนมีทั้งศาสตร์ความรู้ ทักษะด้านสังคม ทักษะชีวิต รวมถึงทักษะการพัฒนาอาชีพที่จะสร้างให้กับนักศึกษาให้เป็น “ครูนักพัฒนา” ที่สามารถนำความรู้และทักษะ รวมถึงสิ่งที่มีอยู่รอบตัวในพื้นที่ของตนเองมาช่วยในการพัฒนาผู้เรียน และสังคมได้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะโครงการที่นักศึกษาที่ได้จัดทำขึ้นได้มาจากความต้องการหรือสภาพปัญหาที่เป็นประเด็นของชุมชนที่สะท้อนถึงการได้มาจากการลงพื้นที่ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแสดงความคิดเห็น ทำให้เกิดนวัตกรรมที่นำไปใช้ในพัฒนา กลุ่มเป้าหมายได้ ทำให้ผลงานดังกล่าว ชุมชนเกิดความพึงพอใจเพราะได้นวัตกรรมที่ตอบโจทย์อย่างแท้จริง อีกทั้งรูปแบบดังกล่าวได้ฝึกให้นักศึกษาได้รู้จักการวางแผน การวางแผนเป้าหมายและวิธีการแก้ปัญหาพร้อมแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ ทำให้เห็นการทำงานเป็นทีม การเป็นผู้นำและผู้ตาม และผลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาพบว่า รูปแบบนี้มีกิจกรรมที่มีประโยชน์ และเหมาะสมต่อนักศึกษาครูนักพัฒนา ที่สามารถออกแบบนวัตกรรมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคม ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวสร้างให้เป็น “ครูนักพัฒนา” ที่สามารถนำสิ่งที่

มีอยู่รอบตัวในพื้นที่ของตนเอง มาช่วยในการพัฒนาผู้เรียน โดยผลหลังจากการใช้รูปแบบการพัฒนาดังกล่าว มีการสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผลที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับความภาคภูมิใจของนักศึกษาที่ได้แสดงออกมาว่า ทำให้ได้รับโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับสังคมพหุวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบ นับว่าเป็นประเด็นปัญหาที่ต้องช่วยกันสร้างและพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ดีขึ้น หรือรูปแบบการพัฒนานี้เป็นการได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์หรือในสถานการณ์จริง ได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติงานเป็นทีมที่มาจากหลากหลายสาขาวิชา รวมถึงชุมชน สังคม นับว่าเป็นโอกาสที่ดีที่จะริบระดมประสบการณ์ก่อนเป็นครูมืออาชีพ และสิ่งที่สำคัญก็คือ ความรู้สึกของนักศึกษาที่แสดงออกมาถึง การได้เป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนความเจริญของชุมชนและสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนาทั้ง 4 คุณลักษณะในสถาบันผลิตครูควรนำรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนาไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสำหรับนักศึกษาครู โดยเริ่มตั้งแต่ระดับชั้นปีที่ 1 เพื่อเป็นการปลูกฝังการเป็นครูนักพัฒนาที่ได้มีการเริ่มต้นตั้งแต่การรับรู้ไปจนถึงการมีคุณลักษณะถาวร ที่จะทำให้นักศึกษานำไปใช้ในการประกอบอาชีพและหน้าที่การงานได้เป็นอย่างดี
2. การพัฒนาคุณลักษณะครูนักพัฒนาควรนำรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนาไปใช้ในสถานศึกษากับบุคลากรครู ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเพื่อนครูและผู้บริหารโรงเรียน
3. การพัฒนาคุณลักษณะครูนักพัฒนา ในการดำเนินรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูนักพัฒนาสถานศึกษาที่จะนำไปใช้ควรปรับหรือเพิ่มรายละเอียดให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละที่ และอาจมีการปรับเนื้อหากิจกรรมภายในให้มีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ รวมถึงการส่งเสริมให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณลักษณะครูนักพัฒนา

เพื่อศึกษาความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากผลการวิจัยครั้งนี้

2. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบของการพัฒนาครูในพื้นที่เฉพาะของสามจังหวัดชายแดนใต้ โดยการนำเอาหลักคำสอนทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้และความเป็นครู มาเสริมเพื่อให้เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่

3. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านความรู้ด้านเจตคติ และด้านทักษะของครูนักพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือขยายองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

4. ควรศึกษาคุณลักษณะของครูนักพัฒนาในประเทศไทย หรือที่อื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จแล้วนำมาออกแบบการวิจัยเชิงเปรียบเทียบกับของไทย เพื่อต่อยอดหรือเติมเต็มในแนวทางในการพัฒนาครูต่อไป

5. การทำวิจัยครั้งถัดไป อาจมีการปรับรูปแบบขั้นตอน องค์ประกอบ หรือกิจกรรมภายในให้มีความทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

References

- BBC News. (2020). *Teacher: Teacher giving children a chance in for high school, Isan*. <https://www.bbc.com/thai/thailand-49482330> [in Thai]
- Chancharoen, T. (2015). *“Righteous Teacher”, new teachers: go a long way take the lead*. Bangkok: DPU Cool Print Dhurakij Pundit University. [in Thai]
- Equitable Education Fund. (2019). *“The path to the Prince Maha Chakri award”. A teacher who sacrificed more than 15 years in the three southern border provinces*. <https://www.eef.or.th/15yearsteacher> [in Thai]
- Khamanee, T. (2018). *Teaching: Knowledge for effective learning process*. (22nd ed.) Bangkok: Khampuang, T. (2018). *The Development of holistic teachers by using benchmarking*. [The degree doctor of philosophy, Naresuan University. The Central library of Naresuan University [in Thai]
- Khurusapha & Wisdomwide Co.,Ltd. (2020). *Teacher Punyaporn Pewkham, Kunakorn teacher award of the Prince Maha Chakri award foundation*. <https://xn--42c5b5an4cvc.com/mindset-9.php> [in Thai]
- Moreno Rubio, C. (2009). Effective teachers: professional and personal skills. In the University School of Teacher Training of Albacete., v. 24 ; p. 35-46
- Online Manager. (2018). *Master teacher! real life of a developer teacher “Helping disabled and needy children”* <https://mgronline.com/live/detail/9610000013128> [in Thai]
- Panthong, W., Kornpuang, A., Pakdeewong, P. and Chanbanchong, C. (2013). A Model for the development of student oriented teachers in the school under jurisdiction of primary education service areas. *Journal of education Naresuan University.*, 15 (special edition), 193-205. [in Thai]
- Practice Coordination Center 5, Internal Security Operations Command. (2020). *Inscribed in the land, chapter developer teacher (Suthep Tengprakit)*. <https://www.youtube.com/watch?v=ovGCTTvZL7Q> [in Thai]
- Princess Maha Chakri Award Foundation. (2017). *Princess Maha Chakri Award*. <https://www.eef.or.th/wp-content/uploads/2018/09/PMCA62-final.pdf> [in Thai]

- Princess Maha Chakri Award Foundation. (2019). *The 3rd Teacher Kunakorn award in 2019, Police senior sergeant major Kanit Changngoen, light in the forest*. <https://www.pmca.or.th/thai/?p=3275> [in Thai]
- Ritjaroon, P. (2013). *Measurement and evaluation of education*. (7th ed.). Bangkok: House of dermist. (in Thai) .
- Ruttanapongchai, P. (2015). *The Development of life skills on local development according to the principle of sufficiency economy of matthayomsuksa 3 students using project approach*. [The degree master of Education, Silpakorn University. The Central library of Silpakorn University [in Thai]
- Suthasinobon, K. (2018). *Consciousness and ethics professional teacher*. Bangkok: Commercial world media. [in Thai]
- Thai Health Promotion Foundation. (2017). *“Teacher on the mountain” Devoted created for “special area children”*. <https://www.thaihealth.or.th/Content/36028-%20> [in Thai]
- Thangto, P., Phra buddhi saro, R. & Klomkul, L. (2016). *Development of teacher’s attitude and spirituality in buddhist way*. Phra Nakhon Si Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University. [in Thai]
- Udombunyanuphap, N. (2011). Characteristics of new generation teachers and curriculum reform to produce teachers in the 21st century, *Journal of Education of Rajabhat Maha Sarakham University*. 1(13), 25 [in Thai]
- Yamkasikorn, M. (2019). Future Teachers for Future Learners in the Academic Conference of the Teachers Council of Thailand 2019 on *“Teachers of the Future for Future Learners”*. Bangkok: Teachers Council of Thailand